Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: Az épitészek tiltakoznak a művészi szabadság korlátozása ellen

Forrás: Az Est.

3p. (Hely) | 1922. T. 23. (Idő) | (Köt. v. füz.) | (Ol

Osztályozás

Tárgy 72

Hely

Idő 1922

Személy

Székesfővárosi házinyomda 1922

Az épitészek tiltakoznak a művészi szabadság korlátozása ellen

Bálint Zoltán, Jakab Dezső és Wellisch Alfréd müépitész nyilatkozata

Az Est tudósitójától —

A *középitésügyi bizottságnak* azt a döntését, hogy külön albizottságot küldenek ki minden épitendő ház terveinek felülvizsgálására abból a célból, hogy a terv »*művészi szempontból a mai kor igényeinek megfelel-e*«, szakkörökben a legnagyobb megütközéssel vették tudomásul. *Az Est* munkatársa erről a kérdésről a következő nyilatkozatokat kapta:

Bálint Zoltán müépitész:

— Az egész terv borzasztóan naiv. Külföldön egyes országokban igenis van művészi védelem. Franciaországban egy bizottság állapitja meg még azt is, hogy *ki szabad-e vágni egy szép fát*, vagy pedig ennek kiméléséről tartozik az épitőművész gondoskodni. Egy ilyen ellenőrző szerv müködése azon fordul meg, hogy *a bizottságban kik ülnek s diktálnak?* Nem mondok ujat azzal, hogy *sem a középitésügyi bizottságban, sem az albizottságban nem ülnek olyan emberek, a kikben mi különösen megbizhatnánk.*

— Magán a vitán csak kacagni lehetett. Egy nagy müvészünk volt, a ki igazán nemzeti irányra törekedett és ez *Lechner* Ödön volt. Az ő követői szinte kizárólagosan *éppen a ma destruktivoknak tartott épitészek voltak. Lajta* nagy művész volt. Különleges épitési stilusra törekedett, de természetesen nem tudta elszakitani magát az egész világon megbecsült müvészi törekvésektől. A müvészetet különben nem lehet teljesen országhatár szerint osztályozni. *Az ő neve mindenesetre hatalmas nagy értél a mi kulturtörténetünkben.*

— Nem tudom megérteni, hogy mi az a »destruktiv-ház.« *Valószinüen a konstruktivnak az ellentéte, tehát olyan ház, a mely összedől.* Ilyent pedig nem igen épitettek Budapesten. A müvészeink nagyrésze a *hagyományokból* tanult és külföldön járt iskolába. Sokat tanultak a németektől is, de a tanitómestereket sem lehet teljesen destruktivoknak nevezni, hiszen azok *fajnémetek* voltak. Mint mindenütt, ugy Budapesten is vannak izléstelen házak, egy azonban bizonyos, hogy *Budapest épületeiért nem szégyenkezhetik a világ előtt.*

Jakab Dezső:

— Nem szabad müvészi kérdésekben ezzel a szóval, hogy »*destruktiv*« *könnyelmüen visszaélni.* Ha a multban lett volna olyan bizottság, a melyet a főváros most akar felállitani, ugy *nem épültek volna fel a gyönyörü gótikus katedrálisok*, mert akkor a római szellem volt a klasszikus és ezeket a munkákat forradalmiaknak keresztelték. A renaissance idejében a barokk-stilus volt a destruktiv és annyiban igazuk is volt, hogy *hirtelen az egyenes és nagy vonalak helyett görbe vonalak gyönyörü összhangja lett urrá.* Hiába kiabáltak a konzervativok, mégis sokáig ez a stilus volt egyedül uralkodó. Ha akkor Budapesten már müködött volna ez a bizottság, *nem épülhetett volna meg a gyönyörü Vigadó*, a mely Budapest egyik legszebb alkotása. Akkor is megindult *Fezel* Frigyes ellen a legerősebb ledorongolási hadjárat. *A müvész annyira elkeseredett, hogy abbahagyta munkáját*, Kőbányára vonult kertészkedni *és ezért van csak egyetlenegy épülete Budapesten.*

— De nem épült volna fel a gyönyörü Mátyás-templom, a mely a maga idejében szintén *épitési forradalom volt.*

— A kik ma a fővárosnál ezen a téren hangadók, egyik sem ismertnevü ember. Azt senki sem állitja, hogy a modernek között nincsen gyönge ember. De ez még nem azt jelenti, hogy ezért minden modernségnek harcot izenjünk. *Lechner* Ödönt eléggé tánadták, de ha a külföldiek ma idejönnek, mégis csak a postatakarék, az iparmüvészeti Muzeum, a Földtani Intézet speciálisan magyar épületeit bámulják. Az akkori támadásoknak a következménye az, hogy *azokból a házakból nem épült több, a minek most nem nagyon örülhetünk.*

A felszólalások már csak azért is irányt tévesztettek, mert éppen *az általánosan elismert ormótlan épületeket nem az ugynevezett destruktivok épitették.* A marosvásárhelyi, a szabadkai városháza képét a propaganda filmek az egész világon ugy hirdetik, mint a magyar kultura diszpéldányait idegen járom alatt« és most hirtelen ezekről kiderül, hogy *destruktiv épületek.* A *vas-utcai* kereskedelmi iskola, a vakok intézete, a siketnémák intézete, a melyeknek létét kifogásolták, *nem olyan épületek, a melyek miatt szégyenkeznünk kellene.*

A legszomorubb az, hogy éppen az az épitész, a ki birálatot mondott, eddig nem sokat produkált, *egyetlenegy nyilvános pályázaton sikert nem aratott*, csupán családi összeköttetései révén a kalocsai érsekség házi épitésze. *Nem lehet és nem szabad semmiféle müvészetet guzsba kötni!*

Wellisch Alfréd müépitész:

— Több mint husz esztendő óta vagyok tagja a *középitésügyi bizottságnak*, valamint a *magánépitési albizottságnak.* Mi magunk is többször felvetettük azt az ideát, hogy különösen az épületek homlokzatának különös müvészi becsére fokozottabb figyelmet kellene forditani, mert tagadhatatlan, hogy Budapest gyönyörü házai mellett olyan épületeket is emeltek, a melyeknek épitői nem feleltek meg mindenben a szükséges müvészi kivánalmaknak.

— Ez azonban igy van az egész világon, *mindenütt vannak jó és mindenütt vannak izléstelen épületek, Budapest ezen a téren semmiben sem marad mögötte a világvárosoknak.* A milyen megilletődéssel vettem tudomásul, hogy a mostani középitésügyi bizottságban olyan felszólalások történtek, a melyek az épületek müvészi nivójára sulyt helyeznek, éppen annyira látom, hogy most tulajdonképpen *nem erről van szó*, hanem tisztára arról, hogy *sok zaklatással bizonyos elemek munkáját lehetetlenné tegyék.* Még nem volt kulturországban eset arra, hogy müvészi kérdéseket *felekezeti szempontból* mérlegeltek volna. Különben nagy része azoknak, a kik jelenleg a bizottságban hangadók, nincsenek is hivatva arra, hogy müvészi kérdésekben döntsenek. Mindentől eltekintve nem abban a korban élünk, hogy azt a kevés embert, a ki mégis épiteni akar, teljesen *elriasszuk*, mert az a feladatunk, hogy a hajléktalanoknak házakat épitsünk, nem pedig hosszu és némelykor izléstelen felszólalásokkal mindenkinek elvegyük a kedvét attól, hogy nagy áldozatok árán hozzálásson az épitkezéshez.